

המערערים:

1. אלמסגד גריוסוס צגטה (מס' תיק במשרד הפנים 08C12220)
 2. גברגזיאבר בריהוט קלה (מס' תיק במשרד הפנים 4628/85941)
 3. המוקד לפליטים ולמהגרים
 4. האגודה לזכויות האזרח בישראל
 5. ARDC – מרכז לקידום פליטים אפריקאים
 6. רופאים לזכויות אדם – ישראל
 7. קו לעובד
 8. א.ס.ף – ארגון סיוע לפליטים
- כולם ע"י עו"ד ענת בן-דור ו/או אלעד כהנא
מן התכנית לזכויות פליטים
הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת תל-אביב
טל': 03-6405246, פקס: 03-6407422

-נגד-

המשיבים:

1. שר הפנים
 2. רשות האוכלוסין וההגירה
 3. היועץ המשפטי לממשלה
 4. שר החוץ
- ע"י פרקליטות המדינה
רח' צלאח א-דין 29, ירושלים

סיכומי תשובה מטעם המערערים

בהתאם להחלטות בית המשפט הנכבד מיום 5.1.2016 ומיום 25.2.2016 מתכבדים המערערים להגיש סיכומי תשובה מטעמם לסיכומי המשיבים.

ענת בן-דור, עו"ד
ב"כ המערערים

אלעד כהנא, עו"ד
ב"כ המערערים

מסגרת הדיון: הדין הבינלאומי ביחס להעברתם של אנשים למדינה שאינה מדינת אזרחותם

1. לאורך סיכומיהם מתארים המשיבים את השאלה שבמוקד הערעור כ"שאלה עובדתית" אלא שבענייננו סוגיות משפטיות מהותיות שטרם הוכרעו בפסיקה. דווקא אליהן נמנעו המשיבים מלהתייחס: הדין החל על הסכמים להעברת אנשים למדינה שלישית; הבטוחות שצריכות להינתן כדי למנוע הפרה של עקרון אי-ההחזרה (non-refoulement); הנטל ורף ההוכחה להוכחת סיכון בעת שילוחו של אדם, הזכאי להגנה, אל מדינה שאינה מדינתו, אופן הפיקוח על יישום ההסכמים, ועוד.
2. שאלות אלה שמתחום המשפט הבינלאומי, נדונו בערכאות גבוהות בעולם. נוכח חשיבותן מדינות מערביות הסדירו אותן בחקיקה ראשית (ר' למשל: Australia Migration Act, s198A(3); Canadian Immigration and Refugee Protection Act (S.C. 2001, c. 27); Directive 2013/32/EU of the European Parliament and the Council of 26 June 2013 on common procedures for granting and withdrawing international protection (recast), article 38;). המשיבים טוענים בסעיף 6 לסיכומיהם שההוראות הכלליות של חוק הכניסה לישראל מהוות תשתית חוקית מספקת למדיניות כה מרחיקת לכת. טענה זו מסופקת לאור פסיקתו של בית משפט נכבד זה בדבר החובה לעגן בחקיקה הסדרים שעלולים לפגוע בזכויות אדם יסודיות (בג"ץ 4491/13 המרכז האקדמי למשפט ולעסקים נגד ממשלת ישראל, פורסם בנבו, 2.7.2014 בפיסקה 26).
3. המערערים היפנו להנחיות נציבות האו"ם לפליטים ולפסקי-דין של בתי-משפט גבוהים ברחבי העולם שפסלו הסכמי העברה כאשר נקבע שכשל של מערכת המקלט במדינת היעד או תנאי הקליטה הפזיזים, יוצרים סיכון או לחץ שעלולים לחובל להפרת עקרון אי-ההחזרה (ר' **M.S.S v. Belgium** and Greece, para. 264, 321, 360. **EM v. Secretary of State**, para 63). בתי-המשפט הדגישו שאמת המידה אינה רק קיומה של רדיפה בארץ היעד, אלא שהאם העברה תהיה בגדר "תוליה בשרשרת" של העברות או גירושים שתסתיים בכך שאדם יותזר למקום בו צפויה לו סכנה (ר' **T.I v. The United Kingdom**, בעמ' 15).
4. לא לחינם אין בסיכומי המשיבים זכר לדין הבינלאומי או לפסקי-דין זרים התומכים בטענותיהם. להסכם שיצרו המשיבים אין אח ורע: הסכם עם דיקטטורה שדורשת להסתתר במתשכים ולהטיל חשאיות על ההסכם ועל ביצועו, כך שלא ניתן יהיה לפקח על המהלך באופן עצמאי. במדינת היעד אין בתי-משפט עצמאיים, חופש ביטוי ועיתונות חופשית וארגוני החברה האזרחית והמחקר האקדמי מוגבלים (חוות-דעתו של פרופ' Reyntjens שצירופה נתבקש ביום 28.1.16 כנספח 3).

ההסכם מושא הערעור שוחק את ההגנה לה זכאים המורחקים בישראל ויוצר סכנה, בין היתר, בגלל אופי המדינה שנבחרה כמדינת היעד.

5. הטיעון המשפטי של המשיבים נסמך על פסק הדין בעע"מ 7079/12 **מדינת ישראל נגד גרמאיי** (מיום 10.12.12) וההפניה הקצרה אליו בעע"מ 6694/13 **גידאי נגד משרד הפנים** (מיום 5.2.15) שלשיטתם הכריעו בסוגיה. אלא שהשאלה שעמדה במוקד פסק-דין **גרמאיי** היתה פרשנות פסק-הדין בעע"מ 4566/11 **משרד הפנים נגד וולדיסלאסי** (מיום 25.6.12), וממילא נגעה רק לשאלה על מי הנטל להוכיח סכנה במדינת היעד. בית המשפט הנכבד לא נדרש שם לדון ברף ההוכחה, בתוכן הסכמי העברה שהקימו מנגנון להעברת המונים למדינות אליהן אין להם כל קשר, לשאלה מהי "סכנה" וכיצד מבטיחים חגנה מפניה. לטענת המשיבים (ס' 7, 54 לסיכומיהם) לפיה בית המשפט קבע בענין **גרמאיי** שיש להוכיח "סכנה פרטנית וקונקרטי" אין זכר באותם פסקי-הדין.

6. אף ביחס לקביעה היחידה בפרשת **גרמאיי**, לפיה הנטל להוכחת סכנה במדינה שלישית הוא על האדם שמתנגד לגירושו אליה, הרי שהיא ניתנה בנסיבות בהן הגירוש התבקש למדינה, שלאדם הייתה זיקה מוקדמת ומשמעותית אליה, והדבר אף היווה נימוק מפורש ליכולתו להתמודד עם הנטל (בפיסקה 16). אין הדבר כך בענייננו – הגירוש הוא למדינה שהמערערים מעולם לא היו בה ועל-סמך התחייבויות שחסויות מפניהם. לאור זאת הנטל הוא על המשיבים, להראות כי הם מבטיחים את שלומם וזכויותיהם של המורחקים (ולאור עוצמת הפגיעה בזכויות, הם צריכים להראות זאת בראיות ברורות חד-משמעיות ומשכנעות). כך הוא הדין באירופה:

Of particular significance is that the third country is safe for individual applicant and the burden of proof on safety of the third country lies with the country of asylum.

Costello C., *The asylum procedures Directive and the Proliferation of Safe Country Practices: Deterrence, Deflection and the Dismantling of International Protection?* *European Journal of Migration and Law* 7: 35, 59 (2005).

7. כך או כך, המערערים ממילא עמדו בנטל להוכחת חשש כתוצאה מההסדר. החשש הוא שמדינת היעד לא תאפשר למערערים 1 ו-2 לשהות בה לאורך זמן ולא תאפשר להם להתקיים בה בכבוד ומשום כך יהיו חשופים למעצר ולסכנת גירוש או יאלצו להימלט מגורל זה על-ידי בריחה שלא כדין למדינה אחרת (שגם בה יהיו חסרי מעמד וחשופים לאותה סכנה). בסופו של יום הם עלולים להיעצר או להיות מוחזרים אל אריתריאה (המדינה היחידה שחייבת על-פי הדין לקבלם) שם יהיו חשופים למעצר, לעינויים ואפילו למוות. החשש הוא להפרה ישירה או עקיפה של עקרון אי-החזרה בדרך של גירוש אקטיבי או קונסטרוקטיבי (ר' סעיפים 43-48 לסיכומי המערערים).

8. בהקשר זה נפנה אל סעיף 6 למכתבה של נציבות האו"ם לפליטים מיום 27.1.16, אשר צירפו התבקש ביום 28.1.16, שם דיווחה על מקרה בו כמעט גורשו 3 אזרחי אריתריאה לארצם. הם יצאו על-פי ההסדר לרואנדה, לא הורשו להישאר בה, הגיעו לקניה, נעצרו **וכבר נקבע תאריך לגירושם לאריתריאה**. תוצאה זו נמנעה רק תודות להתערבות של הרגע האחרון מצד משרד הנציבות בקניה.
9. בניגוד לעמדת המשיבים לפיה רק כשמדובר ב"מדינת משבר", ב"סכנה קונקרטית ואישית" וב"רדיפה ובהתנכלויות מצד הרשויות" ייפסל הסכם העברה, בתי המשפט בחו"ל מצאו שדי בכך שאדם לא יקבל היתר שהייה שיגן עליו מפני גירוש ומעצר, לא יוכל להגיש בקשת מקלט או ייחשף לתנאי מחייה בלי הולמים, כדי לפסול את העברתו. בית המשפט האירופאי לזכויות אדם ובית המשפט העליון בבריטניה פסלו העברה של מבקשי מקלט ליוון ולאיטליה לפי אמות-מידה אלה. יתרה מזאת: בתי-המשפט נקטו אמת מידה מחמירה בביקורתם ("rigorous scrutiny"). הם לא הסתפקו בבחינת ההסכמים, אלא בחנו בדקדקנות האם יש נגישות להליכי מקלט אפקטיביים במדינת היעד, לרבות האם יהיה סעד משפטי אפקטיבי במקרה בו תידחה בקשת המקלט והמורחק יעמוד בפני סכנת גירוש (ר' פרשת M.S.S בפסקאות 299-302 ; 316-320 ; פרשת T.I בעמ' 17).
10. החשש שלא יותר לאדם לשהות במדינה שאינה מדינתו ושלא ינתנו לו אמצעי קיום בסיסיים נובע מעצם העניין. המשיבים טוענים שסירובם של המערערים 1 ו-2 לצאת על בסיס ההסכם הסודי הוא "סירוב ערטילאי" (בסעיף 3 לסיכומיהם) אך זהו חשש ממשי. המערערים הצביעו בסיכומיהם על ארבעה גורמים המבססים חשש זה ברמה גבוהה בהרבה מהנדרשת, והם: (א) העדר פירוט, בטוחות ומנגנוני פיקוח בהסכם עצמו; (ב) סודיות ההסכם וביצועו; (ג) אמצעי פיקוח הנשענים על שיטה ומקורות בלתי מהימנים ובלתי מספקים; (ד) עדויות בדבר הפרות שכבר אירעו בפועל.
11. טרם נשיב לטענות המשיבים לעניינים אלה נזכיר שבתחום בו עסקינן נטל הראייה נמוך ודי בהוכחת חשש סביר להתממשות הסכנה (עע"מ 8870/11 גונזלס נגד משרד הפנים, מיום 25.4.13, בפסקה 17; עע"מ 8383/11 דיאלו מוכתאר נגד משרד הפנים, מיום 24.6.13 בפסקה 17). למעשה, בהינתן שעל הפרק עומדת שלילת חירות לתקופה שאינה קצובה; בשים לב לעובדה שמדובר במדינה שלמערערים אין כל קשר אליה; ולעובדה שראיות המשיבים חסויות; דווקא המשיבים צריכים להראות ב"ראיות ברורות תד משמעויות ומשכנעות" (יצחק זמיר, הסמכות המינהלית, 1139-1135 (מהדורה שניה, נבו 2011)) שאין כל יסוד לחשש מפני יציאה מישראל מכוח ההסכמים הסודיים.

א. העדל פירוט ובטוחות מתאימות בהסכם החסוי

12. על ההסכמים שערכו המשיבים הוטל חיסיון, בניגוד למקובל בעולם. פסק-דינו של בית המשפט קמא שותק באשר להסכמים אלה ואין לדעת האם נבחנו על-פי אמות המידה של הדין הבינלאומי. גם סיכומי המשיבים שותקים לגבי עניין זה. המשיבים אך שבו וטענו כי ההסכמים מקיימים את ששת הקריטריונים שהציב היועץ המשפטי לממשלה. בכך לא די. כדי להבטיח את חייהם ושלומם של המורחקים נדרש פירוט "ברחל בתך הקטנה" ביחס לכל עניין – איזה רישיון יקבלו; אילו זכויות יהיו כרוכות בו; לכמה זמן תותר שהותם במדינה; באילו תנאים תוכל המדינה השלישית לסיים את החגנה; האם מעוגנים בהסכם מנגנוני בקרה ודיווח שוטפים? האם מעוגנים בו בטוחות וכלי אכיפה במקרה של הפרה? וכו'. לעניין זה, נשוב ונפנה לאמור בסעיפים 59-66 לסיכומי המערערים.

ב. סודיות ההסכם וביצוע

13. המשיבים טוענים, שהמערערים מבקשים לעשות "מקצה שיפורים" לעתירת גילוי הראיה שהגישו ולחשוף את ההסדר. המשיבים בוחרים להפוך את טענת המערערים: המערערים מקבלים את פסק דינו של בית המשפט הנכבד בבש"מ 5164/15 צגטה נגד מדינת ישראל (פורסם בנבו) מיום 8.9.15, ומקבלים שההסדר חסוי באופן סופי וגמור. אולם דווקא משום כך, סבורים המערערים שלא ניתן לממש את ההסדר בכפייה, תוך שימוש במעצר בלתי קצוב.

14. נבהיר, שהשאלה שעמדה לדיון במסגרת בש"מ 5164/15 הייתה, האם יש לחשוף את ההסכמים במסגרת הדיון בבית המשפט הקמא, תוך איזון הזכות להליך הוגן מול האינטרס של שמירה על יחסי החוץ של מדינת ישראל. שאלה זו, שהיא מדיני הראיות, הוכרעה. לעומת זאת, השאלה שכעת עומדת לדיון היא, האם ניתן לעצור אדם המסרב לצאת למדינה זרה כשבלתי אפשרי לפקח באופן עצמאי על ההסכם או לאכפו. בית המשפט קמא נדרש להכריע בשאלה זו על בסיס המשפט הבינלאומי, המשפט המינהלי והמשפט החוקתי.

15. המערערים הרחיבו אודות החשש להפרת ההסכמים וחוסר היכולת לפקח עליהם בגין מעטה החשאיות (ר' סעיפים 67-73 לסיכומיהם) והמשיבים לא השיבו על כך – טענתם היא שאין לחשוף את ההסכמים, אך זו אינה במחלוקת. אין הם מתייחסים לטענה, שמכיוון שהחשאיות מקימה חשש לשלום המערערים, אין לכפות עליהם לצאת לרואנדה.

16. לאמור בסיכומים הראשיים מטעמנו יש להוסיף, כי חוות דעתו של פרופ' Reyntjens, שצירופה נתבקש ביום 28.1.16, מלמדת על החיוניות המיוחדת בפיקוח חיצוני במקרה של רואנדה נוכח הדיכוי של החברה האזרחית, של חופש העיתונות ושל מחקר עצמאי. נזכיר כי נציבות האו"ם

לפליטים, שהביעה מספר פעמים את דאגתה מההסכם וביצועו, הציעה לפקח עליו (ר' דברי נציגות הנציבות בדיון ביום 9.9.2015, עמ' 10 לפרוטוקול וכן מכתב ראשת הנציבות מיום 8.9.2015 בסעיף 11, עמ' 320 לקובץ המוצגים) אולם הדבר נמנע נוכח תשאיותו.

17. יש לתהות על הסיבה בשלה דרשו ה"מדינות השלישיות" בקנאות כזו לחסות את זהותן ואת כל פרטי ההסדרים שנערכו עימם. אין מדובר בדרישה שכוחה, טכנית או מובנת מאליה והיא מחזקת את החשד באשר לנכונותן לקיים את ההסדרים, שהרי מעטה החשאיות מאפשר להפר את ההסדרים באין מפריע. על הסכם חסוי איש אינו יכול לפקח ואיש אינו יכול לאוכפו בבית משפט. עוד יש לתהות על נכונותם של המשיבים לשתף פעולה עם הטלת חיסיון כה גורף. בישראל כמדינת חוק, אין חוקי סתר (ר' בג"ץ 1689/94 הררי נגד שר הפנים פ"ד נא(1) 17, 19 (1994)). המשיבים מבקשים לעשות על-ידי שליחי את אשר נאסר עליהם לעשות בעצמם, ומבקשים מבית-משפט נכבד זה לאשר כליאתם של מהגרים בישראל על בסיס הסדרים חסויים.

18. גם בית המשפט קמא קבע כי "עדיף היה" לו היה מבוצע פיקוח אובייקטיבי ואף ציטט את המאמר הידוע לפיו "אור השמש הוא המחטא הטוב ביותר" (בעמ' 21 לפסק-הדין), אך שגה כאשר סבר שתעודת החסיון מחייבת "להשלים עם מצב זה". כאמור, תעודת החיסיון ניתנה בתחום דיני הראיות בעוד שענייננו הוא שיקול הדעת המינהלי בשים לב לחשש שנוצר (ושדומה שאינו במחלוקת). נוכח זכויות היסוד שעל הפרק, ככל שמעטה הסודיות יוצר חשש לשלומם של המורחקים או לחוסר יכולת לפקח על יישום ההסדר באופן נאות, אין להשלים עמו ואין לעצור אדם שמסרב לו.

19. נוסף על כך, טענו המערערים שהחשאיות פוגעת גם ביכולתם של המערערים לתת הסכמה מדעת לדרישה שיעזבו לרואנדה. לאורך סיכומיהם טוענים המשיבים שהמורחקים מקבלים מידע מפורט אודות מדינת היעד אולם עיון בדף המידע (מוצג 15 למוצגי המשיבים) מלמד עד כמה מוגבל המידע שניתן. המערערים 1 ו-2 דרשו בריאיונות שנערכו עימם שהמדינה הקולטת תזדהה ותאשר את הזכויות שהיא מתכוונת להעניק להם (דברי המערער 1, נספח 6 למוצגי המשיבים) ושגוף בינלאומי אובייקטיבי יפקח על מצבם שם (דברי המערער 2, נספח 13 למוצגי המשיבים). אלה הן דרישות בסיסיות שלא קיבלו מענה. המידע שנמסר טרם היציאה אינו מפרט איזו אשרה יקבלו ולכמה זמן יקבל אותה; אילו הגנות ניתנו מפני הרחקתם לאריתריאה; ועוד. זולת מספר טלפון של המשיבה בישראל, לא נמסר מידע ביחס לאפשרות להגיש תלונה ברואנדה ולקבל מענה אפקטיבי בזמן אמת. בכך נפגעת זכותם לאוטונומיה של מי שמוצבים בפני ברירה אכזרית וקשה: לסמוך על הסכם שאסור להם לעיין בו ולתלות בו את חייהם או להיכלא כאן לתקופה שאינה קצובה.

20. המשיבים עשו מאמץ רב לשכנע את בית המשפט הנכבד אודות איכות אמצעי הפיקוח שהם מפעילים. למרות המלל הרב מדובר בשני אמצעים שעל בעייתיותם עמדו המערערים בסיכומיהם: קבלת מידע מרשויות רואנדה (לרבות על דרך של פגישה חד-פעמית לפני כמעט שנה, עם אנשים בודדים שרשויות רואנדה איתרו ונכחו במפגש עמם); ושיחות טלפוניות עם מעטים מבין המורחקים, שכן את רובם המשיבים לא הצליחו להשיג.

21. על הפגמים שבהסתמכות על כלים אלו עמדו המערערים בסיכומיהם (סעיפים 82-86). המשיבים לא השיבו לכך. למעשה, הנתונים העדכניים מחזקים את טענות המערערים: מבין 759 אנשים שהמשיבים ניסו ליצור עמם קשר טלפוני, השיבו רק 283 אנשים (מעט יותר משליש, בדומה למצב שהיה גם לפני כחצי שנה). כיצד יכולים המשיבים להמשיך ולטעון כי מדובר ב"מדינות בטוחות" כאשר אין הם יודעים מה עלה בגורלם של כשני-שליש מן היוצאים? (וכאשר הם מצהירים שאינם יודעים כמה מהם נותרו ברואנדה). האם בתחום אחר שבו היו עומדות על-הפרק זכויות אדם בסיסיות היה ניתן להסתפק בפיקוח שבאופן עקבי נכשל מלפקח אחר כ-63% מקבוצת היעד?

22. יתירה מזאת, ה"פיקוח" של המשיבים, שמתמזה בשיתח טלפון אחת, רחוק מלענות על הנדרש. מעבר לבעייתיות שבפיקוח טלפוני (סעיף 85 לסיכומי המערערים) חובה לערוך פיקוח עיתי לאורך זמן (ר' גם סעיף 102(3) לחוק ההגירה הקנדי לעיל). העדכון מטעם נציבות האו"ם מיום 27.1.16 (שצירופו נתבקש ביום 28.1.16) מלמד שכעשרה מורחקים הצליחו לקבל רישיונות של מבקשי מקלט ברואנדה (וזאת רק לאחר חודשים וכנראה בזכות ההליך המשפטי שהתנהל אז בפני בית המשפט קמא). רישיונות אלה לא התירו להם לעבוד והנציבות ציינה שהרשויות ברואנדה לא טיפלו בבקשותיהם לפי הנוהל לדיון בבקשות מקלט ברואנדה. בכל אופן, לאחר שלושה חודשים, כשהגיעו ארבעה מהם לחדש את הרישיונות, הם סורבו ומאחד מהם גם נלקחו כל מסמכיו. אחרים ששמעו זאת פחדו לפנות לרשויות ברואנדה מחשש שגם מסמכיהם יילקחו והם יוותרו ללא מעמד וללא מסמכי זיהוי (מכתב הנציבות המעדכן מיום 16.2.16).

ד. הפרות ההסדר בפועל בידי רואנדה

23. קביעת המשיבים לפיה רואנדה מקיימת את ההסדר נשענת על דברי רואנדה עצמה; על פגישה אחת לפני כמעט שנה עם מספר קטן של אנשים (13 או 5) שנבחרו על-ידי רשויות רואנדה (שנציגייה גם נכחו בפגישה); ועל שיתות טלפוניות חד-פעמיות שעליהן השיבו מעטים בלבד. נזכיר, כי ראיות המשיבים חסויות, בעוד שראיות המערערים גלויות, ומשכך ממילא יש ליתן להן משקל נמוך יותר.

24. יצוין, שהעובדה שרבים עזבו לרואנדה מֶרְצוֹן (מספרם ביחס לכלל העוזבים אינו ידוע), כשלישית המשיבים עצמם רבים מהם לא תכננו להישאר בה והסכימו לצאת אליה כדי לעזוב אותה ולהמשיך למקום אחר – מן הסתם לא יכולה ללמד על גורלו של מי שרוצה להישאר בה. עוד נזכיר, כי המשיבים אינם יודעים כמה אנשים נשארו ברואנדה (סעיף 22 לסיכומי המערערים).

25. ראיות על הפרת ההסדרים בידי רואנדה מצויות למכביר אך המשיבים מתעלמים מהן. הם מבקשים לדחות את הראיות שהוצגו בטענות משונות, כגון ש"אין לדעת מי האנשים עליהם מדברת הנציבות". טענות אלו מבקשות ליצור רף הוכחה בלתי-עביר, המנוגד לפסיקת בית המשפט הנכבד. הן אינן הולמות את האופן בו בוחן בית המשפט הנכבד את המצב במדינות אחרות תוך הסתמכות על דו"חות דומים ומסמכים של גופים אובייקטיביים.

26. בית המשפט קמא דחה את טענות המערערים להפרות ההסדרים על בסיס הנחות (סעיף 94 לסיכומי המערערים), תוך התעלמות מאמירות מפורשות שקבע שאינן קיימות (סעיף 96) ומהנסיבות הכלליות בהן נדרשו אנשים לצאת את רואנדה (סעיף 95). נזכיר, כי פסק הדין ניתן ללא שמיעת עדים ומשכך אין לבית המשפט קמא עדיפות על בית משפט נכבד זה בקביעת העובדות.

27. הראיות שהוצגו בפני בית המשפט קמא מחוזקות על-ידי ראיות שהמערערים ביקשו לצרף לערעור. למרבה התדהמה, שוב עושים המשיבים הכל כדי לעצום את עיניהם. הם מתעלמים מן הדאגה שנציבות האו"ם לפליטים מביעה במפורש להפרת עקרון אי-ההחזרה. הנציבות כותבת (בעמ' 1):

The importance of maintaining these standards is apparent when one observes the reception accorded to those relocated to Rwanda, as is elaborated upon below. The lack of opportunity to remain or access an asylum procedure or an equivalent protective scheme results in a variety of risks, including detention and forced return to the country of origin.

הנציבות מתעדת שלמרות הבטחות המשיבים, עדיין נלקחים המסמכים, מוגבלת זכות התנועה, לא ניתנים חסברים כיצד ניתן לקבל מעמד, אנשים נדרשים לעזוב את רואנדה והמעטים שקיבלו אשרות זמניות בחסות ההליך דלמטה, לא הצליחו לחדשן. מבחינת המשיבים המצב תקין, כי הנציבות לא הכריזה במפורש שהמדינה השלישית אינה בטוחה ושאין להרחיק אליה (בסעיף 77 לסיכומיהם). המשיבים מגדילים לעשות וטוענים שחסר פירוט אודות דרך עבודתה של הנציבות (שם), זאת כאשר שיטותיהם שלהם (איסוף מידע טלפוני רנדומלי) נופלות במובהק מאמינות המידע שמספקת הנציבות (לקביעת בית משפט הנכבד בקשר למומחיות הנציבות בעניינים אלו ר' עע"מ 5107/08 פלוני נ' שר הפנים (5.5.2009), פורסם באר"ש)).

28. באופן מוזר סבורים המשיבים שתצהירה של הגב' רוזן (שצירופו נתבקש ביום 28.1.16) מאשש את טענותיהם (בסעיף 78 לסיכומיהם), זאת בעוד שהתצהיר מלמד על שורה של הפרות של הבטחות המשיבים: מסמכי האנשים נלקחו עם נחיתתם ברואנדה (בסעיף 8 לתצהיר); הם לא הורשו לצאת מן המקום בו שוכנו (בסעיף 11 לתצהיר); ניסיונותיהם להתקשר עם המשיבה 2 או לעשות שימוש במספר הטלפון ברואנדה (שנמסר להם רק לאחר דרישה מפורשת) עלו בתוהו (בסעיף 9 לתצהיר); ופניותיה של הגב' רוזן לא נענו. כל הקבוצה נאלצה לעזוב את רואנדה ולחצות את הגבול שלא כדין לאוגנדה לאחר שנאמר להם שלא יקבלו מעמד ברואנדה (בסעיף 11 לתצהיר).

29. האופן בו מקפידים המשיבים לדחות כל מידע על הפרת ההסדרים מדאיג. לא כך אמורה ישראל לקיים את חובותיה. כך למשל ממעיטים המשיבים (סעיף 65 לסיכומיהם) בחומרן של תלונות ביתס למסמכים שנלקחו ולפתע משנים מהצהרותיהם ומעלימים מבית המשפט תלונות על "בעיות מיוחדות" שעליהן דיווחו בעבר (בסעיף 100 לכתב התשובה, מוצג 2 למוצגי המשיבים). דוגמא נוספת היא ניסיונם לטעון שמעצר המורחקים נבע מ"נסיבות פליליות" שהתגלו כ"כניסה שלא כדין לרואנדה" (ר' ס' 84 לסיכומי המערערים).

30. החלטת המשיבים לצייד את המורחקים בצילום תעודת המסע שניתנת להם (סעיף 59 לסיכומיהם) מעלה חשש שהם ערים לכך שניציגי רואנדה נוטלים את מסמכי הנסיעה; אך במקום להיתרד ולבטל את המהלך, הם מחפשים דרכים להערים על "שותפתם" להסדר כשהיא תבוא לא לכבדו עמם.

סיכום

31. בית המשפט הנכבד מתבקש שלא ללכת שולל אחר הרטוריקה של המשיבים. ההסדר רחוק מלהיות "אחד הנדבכים המרכזיים של מדיניות ההגירה" של ישראל. זהו הסדר חדש שטרם יושם ונחיצותו מסופקת במציאות שבה נבלמה הכניסה המאסיבית לישראל. נזכיר, כי המשך יישומו ללא שוט הכליאה, על כל בעייתיותו, אינו נתקף. על הפרק ניצבות זכויות יסוד והחובה להבטיח כי לא יופרו. את הצהרות המשיבים כי מדובר ב"מדינות בטוחות" יש להעמיד תחת ביקורת קפידה. הן נשענות על הסכם סודי עם דיקטטורה מובהקת, אין להן כיסוי בפועל ואין הן מובטחות בפיקוח נאות.

32. אף אם כפיית יציאתם של אלפי מוגנים זמנית ממדינת ישראל הוגדרה על-ידי המשיבים כמטרה רצויה, אין היא מקדשת את האמצעים ואין היא מחייבת השלמה עם פגמים וחששות רק בשל דרישותיה של רואנדה. ההסדרים הסודיים, אמצעי הפיקוח הרופפים, טבעה של מדינת היעד והיותם של המורחקים אנשים מוחלשים הזקוקים להגנה, כל אלה מחייבים לפסול את ההסדר.